

Le Musée des Enfants
Het Kindermuseum

Nederlands

Vleugels om te groeien

Pedagogisch dossier

Een originele creatie van het team
van het Kindermuseum

Burgemeestersstraat 15 - 1050 Elsene

www.kindermuseum.be

booking@childrenmuseum.be

Tel 02 640 01 07 (de 9h à 12h30)

Beste leerkrachten en begeleiders,

Dit pedagogisch boekje is gemaakt om u te helpen bij de voorbereiding of nabespreking van het bezoek aan het Kindermuseum in de klas.

U vindt in dit boekje per hoofdstuk:

- Beschrijving en doel van de activiteiten
- Pedagogische boodschap
- Weetjes en filosofische vragen
- Spelletjes voor in de klas
- Leestips

Wij bedachten activiteiten en spelletjes voor in de klas rond het thema van de tentoonstelling. Maar met jullie ervaring en creativiteit als leerkracht of begeleider vinden jullie misschien wel nieuwe ideeën. Aarzel niet om uw suggesties en vondsten te delen.

Jullie mogen ook altijd foto's, knutselwerkjes en spelletjes opsturen. Dan stellen we ze met veel plezier tentoon in het museum.

Bedankt voor uw bezoek en uw vertrouwen,

Het team van het Kindermuseum

« Vleugels om te groeien » is de 17de tentoonstelling gemaakt door het team van het Kindermuseum.
450 m² tentoonstellingsruimte

Voorstelling van de tentoonstelling

Vleugels om te groeien

De tentoonstelling wordt opgevat als een parcours in zes stappen om samen met de kinderen te reflecteren over opgroeien, autonomie verwerven en uitvliegen. Het doel is om zichzelf en de wereld die hen omringt beter te leren kennen.

Tijdens een schoolbezoek worden de leerlingen verwelkomd door een gids van het museum. Elke gids leidt een groepje van 15 kinderen rond en geeft leven aan de tentoonstelling op een originele en interactieve manier.

« Vleugels om te groeien » geeft de kinderen bagage om het ‘nest’ te verlaten. Ze worden bewust van hun omgeving en durven te reageren, reflecteren en creëren, in groep of alleen. Ze ontdekken superkrachten in zichzelf om met nieuwe of uitdagende situaties om te gaan. Ze denken na over het belang van vriendschap en wat dit gedeelde avontuur voor hen betekent. Ze ontdekken verschillende culturen en creëren een eigen wereld die rekening houdt met ieders behoefte. Ze gaan creatieve uitdagingen aan met hun eigen ideeën en fantasie. En verstopt in hun geheime wereldje, kunnen ze op hun eentje wegdromen om met hernieuwde kracht de groep te vervoegen...

De tentoonstelling bestaat uit vijf hoofdstukken :

Onthaal	<i>De grote hal</i>
Hoofdstuk 1	<i>Vriendschap</i>
Hoofdstuk 2	<i>Mijn superkrachten</i>
Hoofdstuk 3	<i>Culturen</i>
Hoofdstuk 4	<i>Iedereen creatief</i>
Hoofdstuk 5	<i>Paradijsjes</i>

Het bezoek heeft geen vaste volgorde, de gidsen beginnen elk in een verschillende zaal om met hun groepje de tentoonstelling te doorlopen. Naast de zalen van de tentoonstelling, bezoeken we ook de vaste theaterzaal en sprookjeszaal.

Onthaal *De grote hal*

Kom binnen in de grote hal waar een indrukwekkende gevleugelde boot op je wacht. Neem samen met de klas een vliegende start!

Pedagogische boodschap :

Kinderen kunnen zichzelf ontplooiën tijdens het opgroeien. Beetje bij beetje leren ze om op hun eigen benen te staan. Met de hulp van hun omgeving krijgen ze een duwtje in de rug om zichzelf en de wereld beter te leren kennen. Elk kind doet dat op zijn eigen manier, op zijn eigen tempo en met zijn eigen talenten.

Het vliegend schip is een metafoor voor hun eigen groeitocht en die van de klas samen. De kinderen denken na over wie de kapitein van hun eigen schip is en welke rivier ze willen oversteken. Maar ze bevinden zich ook samen in hetzelfde schuitje. Op welke manier kunnen zij hun steentje bijdragen voor de klasgroep?

Filosofiehoekje :

Wat kan je zoal bijleren ?

Thuis
Van je buren
Van je familie
Van je vrienden
Op school (van de leerkracht)
Op school (van je vrienden)
Op de speelplaats (van je vrienden)
Op de speelplaats (van wat er gebeurt)
Op reis
Van een ruzie

Vind je het leuk om op te groeien en ouder te worden ? **JA** **NEE** Leg uit waarom

Veranderingen :

Kleur in onderstaande lijst de woorden rood als het gaat over dingen die jou bepalen en die niet zullen veranderen, blauw als het gaat over dingen die wel kunnen veranderen en groen als het gaat over dingen die zeker zullen veranderen.

Mijn lichaam	Mijn mindere kantjes	Mijn vrienden
Mijn gezondheid	Mijn creativiteit	Mijn nationaliteit
Mijn kleren	Mijn kracht	Mijn bezittingen
De kleur van mijn ogen	Mijn verantwoordelijkheden	Mijn familie
Mijn ervaring	Mijn projecten	Mijn afkomst
Mijn hobby's	Mijn vrijheid	Mijn interesses
Mijn kwaliteiten	Mijn verplichtingen	Mijn ideeën
De kleur van mijn haar	Mijn activiteiten	Mijn lengte

Bron: Filosofisch paspoort, gemaakt door Martine Nolis

Ik en de ander

Ik, ik ben een individueel persoon. Ik ben verschillend, specifiek, onvervangbaar. Ik heb een eigen naam, een eigen voorkomen, een eigen smaak, eigen gevoelens, een eigen persoonlijkheid en mijn eigen gedachten.

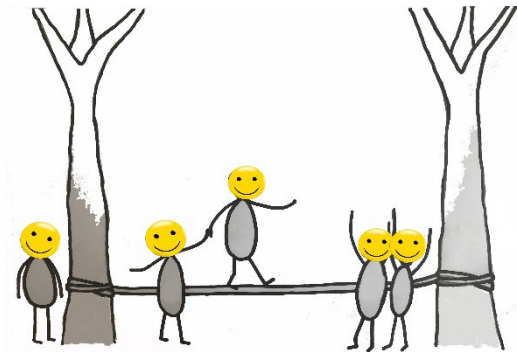
De ander, dat is diegene die ik niet ben. De ander heeft een lichaam en een geest die niet de mijne zijn. Maar net als mij, heeft de ander een naam, een voorkomen, een eigen smaak, eigen gevoelens, een eigen persoonlijkheid en eigen gedachten.

Bron : Oscar Brenifier et Jacques Després, Het boek van de grote filosofische tegenstellingen, NBD, 2008

Spelletjes voor in de klas:

1. Een uitdaging voor de hele klas

Span op buikhogte een dik koord tussen twee punten. Alle kinderen moeten van de ene kant naar de andere kant over het touw geraken. Daarbij moeten ze elkaar helpen!

2. Teken

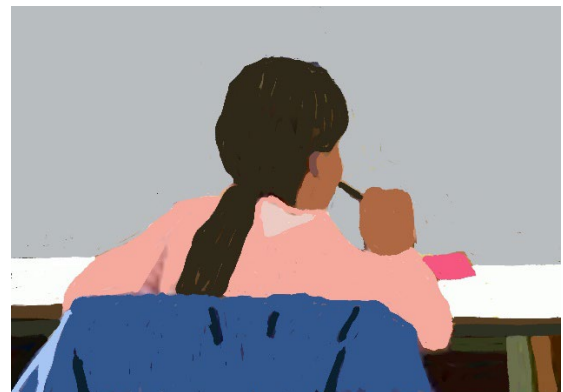
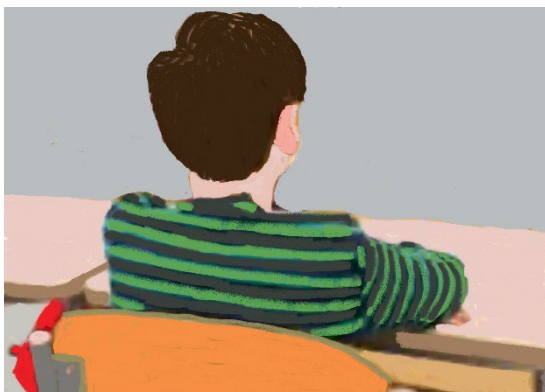
a) Waar ik van hou

Teken met kleurpotloden of stiften jezelf en iets waar jij van houdt.

b) Ik op school

Teken met potlood of stift het klasgenootje dat voor jou zit. Hoe ziet hij of zij er langs achter uit? Wanneer je helemaal vooraan zit, teken je de juf of meester.

c) Ik en mijn emoties

Knip een afbeelding van een persoon uit een tijdschrift en verander zijn of haar gezicht door het jouwe. Kies een emotie voor je gezicht: blij, triest, boos,...

3. « Als ik later groot ben, word ik... »

Wat wil jij later doen? Teken het of maak er een collage over. Brandweerman, superheld of wereldreiziger: dromen is toegestaan!

4. Tekstje schrijven

Schrijf een tekstje over één van deze onderwerpen :

- Welke plek in de wereld zou je het liefst bezoeken?
- Wat zou je graag willen veranderen in je leven of in de wereld?
- Is er iets zot dat je ooit eens graag zou doen?

Leestips :

Eric Puybaret, *Later, als ik groot ben*, Pelckman Uitgevers, 2013

Max Velthuijs, *Kikker is Kikker*, Leopold, 2015

Kitty Crowther, *Mama Medusa*, Uitgeverij de Eindhoven, 2015

Milja Praagman, *Omdat ik je zo graag zie*, Uitgeverij de Eindhoven, 2016

Annet Schaap, *Lampje*, Singel Uitgeverijen, 2017

Tjibbe Veldkamp en Wouter Tulp, *Handje?*, de Fontein Jeugd, 2017

Mark Pett en Gary Rubinstein, *Het meisje dat nooit fouten maakte*, Bazalt Educatieve Uitgaven, 2018

Hoofdstuk 1 *Vriendschap*

Een vriend, waarvoor dient dat eigenlijk ? Maak kennis met de kat en de muis, twee ongewone maar onafscheidelijke vrienden. Volg het parcours van het huis van de muis naar het huis van de kat en ontdek de emoties en vragen die vriendschap oproepen.

Pedagogische boodschap :

Het verhaal van de kat en de muis doet de kinderen nadenken over waarom je vriendschap sluit, welke gevoelens daarbij komen kijken en welke gebeurtenissen vriendschap op de proef stellen. Vriendschap is... samen op avontuur gaan. Gemakkelijk is het niet altijd, maar vrienden helpen je te groeien als persoon.

Filosofiehoekje :

« Wat is dat, een vriend ? »

« We kunnen niet zomaar bevriend zijn met eender wie. Die uitzonderlijke keuze is net de kracht van vriendschap. Zelfs wanneer ze klein zijn, voelen kinderen dat aan. Maar het mysterie van vriendschap uitleggen is niet zo evident. De filosoof Montaigne schreef over zijn vriendschap met schrijver de La Boétie: 'Omdat hij het was en omdat ik het was.' Vriendschap is het resultaat van een mysterieuze chemie. Rationeel kan je dat niet uitleggen. Toch kunnen we vaak wel de momenten duiden waarop de vriendschap ontstond, waarop die sterker werd of uitleggen wat we appreciëren bij een vriend(in)...»

Bron : de pedagogische fiche uit het tijdschrift Astrapi n°698, Bayard Presse

« Waarvoor dient een vriend ? »

« Maar als een vriend voor niets 'dient', waarom zouden we dan vrienden hebben? Ondanks dat vriendschap niet 'nuttig' is, is ze wel belangrijk en vaak onmisbaar. Juist omdat vriendschap verder gaat dan nuttigheden maar appelleert aan wat we voelen, observeren, appreciëren... alles wat ons vormt als persoon.»

Bron : de pedagogische fiche 'Waarvoor dient een vriend?', Bayard éducation. Januari 2010 n°527

Emoties :

« Het is belangrijk om je emoties te leren herkennen en beheersen om je bewust te worden van wat je voelt – hoe, waarom en met welke intensiteit – en van de impact die die emoties hebben op onszelf en op onze omgeving.»

Bron : Anna Llenas, Le journal de mes émotions, Uitgeverij Quatre Fleuves, Parijs, 2018

Vragen

Kan je alles zeggen aan je vrienden?

Hoe komt het dat je, ondanks veel gemeenschappelijke punten, toch geen vrienden wordt?

Is het mogelijk om geen vrienden te hebben?

Waaraan herken je een echte vriend(in)?

Kan je vrienden zijn, ook al ben je heel verschillend?

Zijn mijn ouders ook mijn vrienden?

Bestaan er verschillende manieren om iemand graag te zien?

Kan de ander van mij houden als ik niet van mezelf hou?

Bron: Het Kindermuseum (Referentie naar tijdschrift Philéas & autobule).

Spelletjes voor in de klas :

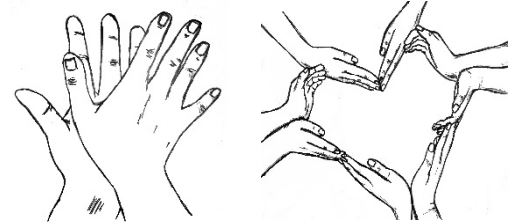
1. Samen discussiëren

De kinderen denken na over **wat je wel en niet doet** met een vriend(in).

2. Oefening per twee (of drie)

Wat is het symbool van vriendschap? Of hoe tonen jullie dat jullie vrienden zijn? Beeld drie verschillende manieren uit.

Bijvoorbeeld: een hartje vormen met je handen, een gepersonaliseerde high five maken

3. Spreekwoorden en uitdrukkingen

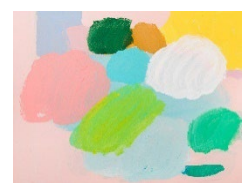
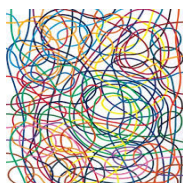
Zoek spreekwoorden en uitdrukkingen die het woord 'hart' bevatten en leg uit.

Bijvoorbeeld : een hart onder de riem steken

4. Visuele dialoog

« Teken met twee op een blad papier. De ene begint met iets te tekenen (zoals een lijn), de andere beantwoordt dit door een andere lijn of een kleur toe te voegen. Op die manier creëer je een soort van visuele dialoog. »

Uit : Anna Llenas, *Le journal de mes émotions*, Uitgeverij quatre Fleuves, Parijs, 2018

5. Getekend verhaal

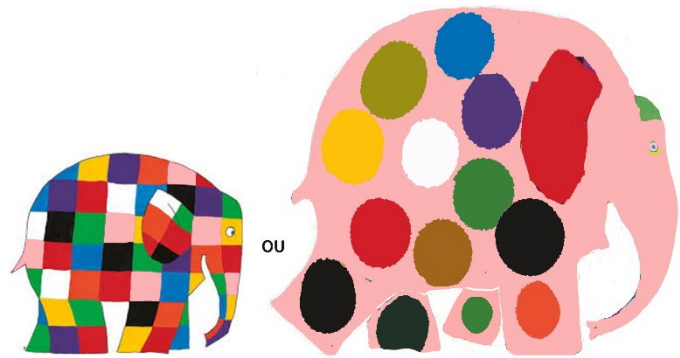
Eén kind vertelt een kort verhaal, het ander tekent. En omgekeerd.

Voorbeeld : « Elmer was anders.

Elmer was heel kleurrijk.

Elmer was geel en oranje
en rood en roze en paars
en blauw en groen en zwart en
wit.

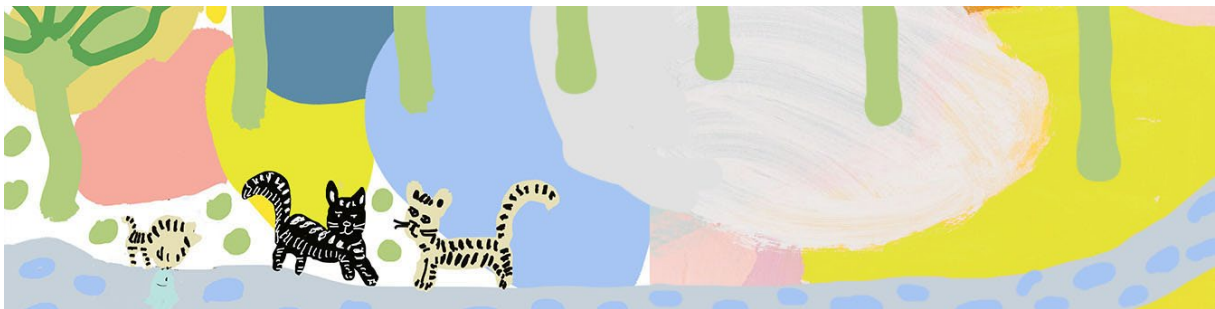
Elmer had niet dezelfde kleur
als de andere olifanten. »

David Mckee, *Het grote boek van Elmer*, Uitgeverij van Goor, 2008

6. Schilderij

Maak samen met heel de klas een schilderij. Welke kleuren, dieren, landschappen... passen bij het thema vriendschap? Leg uit waarom.

7. Lachen

Laat je klaskameraadje lachen zonder hem of haar aan te raken. Gebruik een vervormd stemmetje, vertel heel serieus een grappige mop, trek een gekke bek of doe een raar dansje...

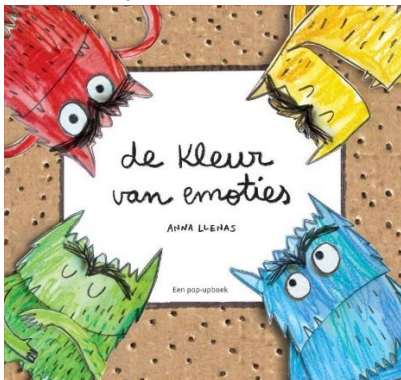
8. Filosofisch debat (voor oudere kinderen)

De kinderen antwoorden op filosofische vragen. Die staan op kaartjes in verschillende kleuren: groen voor angst, rood voor woede, blauw voor verdriet, geel voor blijdschap.

Hoe komt het dat we soms bang zijn?
Heeft iedereen wel eens schrik?
Is er een goede reden om bang te zijn?
Is woede een aangename of een onaangename emotie?
Wie maakt jou kwaad : de anderen of jezelf?
Hoe zie je dat iemand kwaad is?
Kan je verdrietig zijn zonder te huilen?
Hoe kan je iemand helpen die triest is ?
Is het mogelijk om heel de tijd verdrietig te zijn?
Zijn we allemaal blij om dezelfde redenen?
Wat doe je om jezelf op te vrolijken?
Bestaat er een plaats waar iedereen gelukkig is?

Naar aanleiding van het boek *De kleur van emoties* van Llenas, A. (2014). Hasselt: Uitgeverij Clavis, creëerde Dubois, S. het spel *Ses enjeux philosop: La couleur des émotions* (2017). Universiteit Luik.

https://www.philocite.eu/blog/wp-content/uploads/2017/11/SDubois_La_couleur_des_emotions_2.pdf

Leestips :

Max Velthuijs, *Kikker vindt een vriendje*, Leopold, 2015

Karin Salmson & Silke Leffler, *Een thuis voor Krokodil*, IMP Books AB / Ikea Family, 2008

Maritgen Matter, *Schaap met laarsjes*, Singel Uitgeverijen, 2015

Erna Sassen en Martijn van der Linden, *Een indiaan als jij en ik*, Leopold, 2018

Astrid Lindgren, *Ronja de Roverdochter*, Ploegsma, 2015

Sylvia Donnio en Dorothée de Monfreid, *De kleine walvis*, Uitgeverij Luitingh-Sijthoff, 2015

Stine Jenssen en Karst-Janneke Rogaar, *Vriendschap is alles*, Kluitman, 2018

Hoofdstuk 2 *Mijn superkrachten*

Ontdek de avonturen van Ben en Lili, twee personages die soms moeilijke situaties tegenkomen. Trek jouw superhelden cape aan en help hen om oplossingen te vinden!

Pedagogische boodschap :

Ben en Lili komen terecht in uitdagende situaties: een eerste dag op een nieuwe school, een huisdier dat gestorven is... Hoe gaan ze hiermee om? Bij elk van de verhaaltjes kunnen de kinderen Ben en Lili helpen door oplossingen voor te stellen. Zij worden de superhelden van het verhaal. Dankzij hun empathie kunnen ze anderen helpen en weten ze welke superkrachten ze zelf nodig hebben om zich beter te voelen.

Terwijl kinderen opgroeien komen ze zowel gemakkelijke als moeilijke situaties tegen. Elk kind heeft superkrachten en talenten om daarmee om te gaan en deze te overwinnen.

Filosofiehoekje :

Helden :

Is een held iemand die buitengewoon is?
Is een held beter in dingen dan anderen?
Ben je een held of word je een held?
Wil jij graag een held worden? Waarom (niet)?
Wat zou je doen om een held te worden?
Wat zijn de kwaliteiten van een held ?

Bron : Filosofisch paspoort gemaakt door Martine Nolis

Vrijheid en bewustzijn :

« Onze vrijheid als mens is enorm want we zijn in staat om keuzes te maken en hier verantwoordelijkheid voor op te nemen. Dat maakt het ook moeilijk. We twijfelen soms om een beslissing te nemen omdat anderen ons kunnen uitlachen wanneer we ons vergissen, omdat we moeten nadenken, omdat we ons schuldig voelen wanneer we een misstap begaan. Maar het is dat bewustzijn dat het ons mogelijk maakt om grote dingen te doen, dat ons onderscheidt van de dieren, dat ons echt mens maakt. »

Bron : Oscar Brenifier et Jacques Després, Het boek van de grote filosofische tegenstellingen, NBD, 2008

Eerlijk of oneerlijk ?

Zijn volgende situaties eerlijk of oneerlijk ? Leg uit waarom. Hoe kan je de situatie wel eerlijk maken ?

- Zondag gaat heel de familie op bezoek bij jullie grootmoeder die graag taarten bakt. Jij vindt dat je kleine broer het kleinste stukje van de taart moet krijgen want hij is maar twee jaar.
- Tom speelt een spelletje met vrienden en volgt de regels goed. Hij wint het kaartenspel.
- Saïd heeft moeite met lopen. Tijdens een loopwedstrijd voor de les L.O. geeft de leerkracht hem voorsprong en laat Saïd eerder vertrekken. Hij wint de wedstrijd.
- Sofie vindt rekenen moeilijk. Jij helpt haar met haar sommetjes. Uiteindelijk krijgt zij betere punten op haar toets rekenen dan jij.
- Je bent lief tegen al je klasgenootjes maar zij plagen jou heel de tijd.

Bron : Filosofisch paspoort, gemaakt door Martine Nolis (filosofietrainer)

Filosofiehoekje:

Ben en Lili

Ben en Lili zijn triest. Wat zouden ze kunnen doen om zichzelf beter te voelen ?

Mogelijke superkrachten : knuffelen, tekenen, bewegen, spelen, praten, koken, dromen, grapjes maken, zingen, schrijven, dansen, lezen... Of ken jij nog een andere superkracht ?

Spelletjes voor in de klas :

1. Geven en ontvangen

Maak een kring met de klas. Geef elkaar een hand. Je linkerhand plaats je bovenop de hand van jouw klasgenootje, je rechterhand bevindt zich onder de hand van jouw andere klasgenootje. Iedereen zegt op zijn beurt wat hij krijgt van de ander en wat hij geeft aan de ander.

Bijvoorbeeld: Sofie geeft haar linkerhand aan Mohamed en haar rechterhand aan Maxime. Ze zegt: "Ik krijg vriendschap van Maxime en ik geef troost aan Mohamed."

2. Installeer een gezellig hoekje in de klas met kussens en knuffels

Wanneer iemand zich niet zo goed voelt, kan die zich daar zetten. In het hoekje bevindt zich een postbus waar de kinderen een brief of tekening kunnen achterlaten met hun zorgen erop. Ze kunnen zelf, samen met de juf/meester of met de klas nadenken over een superoplossing voor het probleem.

3. Superkrachten

- a) Zoek tien woorden die te maken hebben met (super)krachten. Knip letters uit tijdschriften en vorm zo jouw scala aan superkrachten.

Bijvoorbeeld :

ENERGIE :

- b) Verzin tien coole superkrachten en beeld deze uit voor de rest van de klas. Raden maar !

4. Helden

a) Teken jezelf als held(in) :

b) Teken jezelf als held(in) die in een spiegelpaleis rondloopt. Zo word je een lange en smalle, een enorm dikke of een lichtgevende held(in). Misschien verander je wel in een dier of word je onzichtbaar. Gebruik kleurtjes, verf en collagetechnieken !

c) Creëer je eigen huishoudheld ! Op welke manier zou die jullie thuis kunnen helpen?

Leestips :

Anna Llenas, *De kleur van emoties*, Clavis Uitgeverij, 2014

Eva Eland, *Als Verdriet op bezoek komt*, Leopold, 2018

Janneke Schotveld en Annet Schaap, *Superjuffie!*, Van Holkema & Warendorf, 2011

Mandy Langbroek, *Daantje het vulkaantje*, Uitgeverij Emotieboek, 2017

Nathalie Slosse en Rocio Del Moral, *Toverdruppels*, Van Halewyck, 2012

Pierre Winters, *Zo voel ik mij*, Clavis, 2018

Julia Bruce, *Stoere sprookjes over superhelden*, Volt, 2020

Hoofdstuk 3 *Culturen*

Ik doe inspiratie op, ik creëer en ik verwelkom

Ontdek de culturen uit verschillende landen en hun vele facetten: talen, rituelen, begroetingen, kledij... Je kan veel bijleren van anderen! Daarna is het aan jou om een nieuwe wereld te creëren waar iedereen zich goed kan voelen.

Pedagogische boodschap :

Kinderen groeien op door het contact met hun omgeving. Het kan verrijkend zijn om met andere culturen in aanraking te komen. De kinderen leren bij over anderen en over verschillen onderling.

Door rekening te houden met ieders behoefte, denken ze na over wat noodzakelijk is om iedereen samen te laten leven.

Hoekje voor de nieuwsgierigen :

Het melktandritueel

IJsland, de Verenigde Staten, Australië en Chili:

Wanneer een kind een melktand verliest in deze landen, legt het de tand onder het hoofdkussen. 's Nachts komt de tandenfee die ophalen en legt een muntje in de plaats.

Wit-Rusland

Wanneer een kind een melktand verliest in Wit-Rusland, gooit het de tand in een pan en zegt het: "Vuur, ik geef je mijn tand, nu moet je mij een nieuwe schenken."

Brazilië

Wanneer een kind een melktand verliest in Brazilië, gooit het de tand op het dak van het huis om een nieuwe, rechte tand te vragen.

Slovenië

Wanneer een kind een melktand verliest in Slovenië, legt het de tand voor twee dagen onder het hoofdkussen. Daarna geeft het kind de tand aan zijn of haar mama.

Marokko, Congo:

Wanneer een kind een melktand verliest in deze landen, gooit het de tand naar de zon en vraagt die om hem of haar een nieuwe te geven, die even mooi is als een antilope.

Korea, Japan :

Wanneer een kind een melktand verliest in deze landen, gooit het de tand op het dak van het huis in de hoop een even stevige tand in de plaats te krijgen.

En jij ? Wat doe jij met je uitgevallen tandje ?

Persoonlijke waarden

Onze persoonlijke waarden komen voort uit onze opvoeding en onze ervaringen. Deze waarden zijn ethische regels die richting en zin geven aan onze acties. Ze zijn het kompas waarmee we ons leven richting geven. Wanneer je je waarden kent, weet je wat je zoekt in projecten en handelingen. Dat geeft ons plezier en genoegdoening. Maar hoe herken je je waarden? Een echte waarde motiveert ons om in actie te komen. Waarden zorgen ook voor een balans, om helemaal in lijn te zijn met onszelf.

Spelletjes voor in de klas :

1. Welke waarden zijn voor jou belangrijk ? Duid ze aan in volgende lijst.

Liefde – Vriendschap – Autonomie – Avontuur – Schoonheid – Geluk – Rust – Populariteit – Competitie – Begrip – Concentratie – Vertrouwen – Comfort – Lef – Engagement – Grenzen verleggen – Evenwicht – Trouw – Winnen – Vrolijkheid – Heldendom – Eerlijkheid – Humor – Trouw – Leugens – Verplichting – Orde – Originaliteit – Vrede – Delen – Passie – Plezier – Beleefdheid – Macht

– Relaxatie – Succes – Wijsheid – Veiligheid – Steun – Stabiliteit – Traditie – Samenwerking –
 Waarheid – Snelheid – Wilskracht

2. Vul dit schema in door over jouw persoonlijke waarden na te denken: voor jezelf, in je familie, in je klas, in je land en in de wereld.

Welke waarde of regel vind je belangrijk en welke gooi je liever weg? Bijvoorbeeld: 'leve' of 'weg met' ruzie?

	Ik		Familie		Klas		Land		Wereld	
Waarden	+	-	+	-	+	-	+	-	+	-
Voorbeeld	Vrijgevig zijn	Liegen	Delen	Druk	Luisteren	Huiswerk	Gelijkheid	Rijkdom	Natuur	Conflict

3. Begroetingen over de hele wereld

Begroet je klasgenootje elke ochtend op een andere manier. Uit welk land of uit welke regio komt deze begroeting? Laat zien op de wereldkaart.

1. De **Spanjaarden, Mexicanen en Angelsaksen** geven elkaar een knuffel. Ze begroeten elkaar met « Buenos Dias » en « Good Morning ».
2. **Moslims** leggen hun hand op hun hart en zeggen: « Salam aleikum ».
3. De **Japane** groet 'Ojigi' is heel belangrijk voor Japanners en volgt bepaalde regels. Hallo in het Japans is « Konnichiwa ».
4. In **Tibet** begroeten ze elkaar door hun tong uit te steken. Vroeger geloofde men namelijk dat kwade geesten konden terugkeren via de tong. Daarom moet je hem uitsteken om te laten zien dat je geen slechte bedoelingen hebt. Hallo = « Tashi delek »

5. Wai, zo heet de **Indische** begroeting waarbij je je handen samenbrengt. Hierbij toon je respect voor de ander. « Namaste! »

6. Om elkaar te begroeten in België, geven we elkaar een handdruk. In het jaar 1000 bestonden er verschillende riddercodes en elkaar de hand schudden was een teken van vrede want met die hand gebruikte men ook het wapen. « Hallo » of « Bonjour »!

7. In de **V.S.** slaan ze de rechterhand tegen elkaar. De high five werd voor het eerst gebruikt door een Amerikaanse honkbalspeler om zijn teamgenoot te feliciteren. « Hi! »

8. Bij **de Inuits en de Lappen**, waar het heel koud is, doen ze zogenaamd 'neuze neuze' om te controleren of je neus niet bevroren is. Maar in realiteit raakt men eerder elkaars wang aan met de neus om de geur van de ander te ruiken. « Ullakut » of « Hyvää päiää »!

4. Een nieuwe wereld

Maak met de hele klas een nieuw land op een groot wit blad. Verzin een naam, een wet en een vlag. Gedurende één dag moeten jullie in de klas leven volgens de regels van het nieuwe land.

5. Volg de nieuwe regels

Verzin samen een nieuwe regel waar iedereen zich aan moet houden. Verander van plaats, begroet elkaar anders,... Zoek elke dag een nieuwe uitdaging.

Aan het einde van de week vertel je elkaar hoe die ervaring was.

Notitieboekje

a) Schrijf één keer in de week in je notitieboekje wat je die week ontdekt en bijgeleerd hebt.

- b) Ritueel : Teken elke ochtend of avond in je notitieboekje één van je favoriete voorwerpen, telkens op een andere manier.

Voorbeeld : de eerste dag op een nauwkeurige manier, de twee dag op een ruwere manier, de derde dag op een schokkerige manier, de vierde dag op een donkere manier...

- c) Kruiden : Vraag aan je mama of papa om eens een dag met een speciaal kruid te koken. Beschrijf wat je ervan vond in je boekje.

Leestips :

Peter Spier, *Mensen, mensen, wat een mensen !*, Lemniscaat, 1981

Barnabas en Anabel Kindersley, *Kinderen wereldwijd*, Uitgeverij Terra-Lannoo / Unicef, 1995

Geert De Kockere, *Anders gelijk*, Uitgeverij Pigmalion vzw, 2016

Isabel Minhos Martins en Bernardo P.Carvalho, *Tot hier en niet verder!*, Gottmer, 2015

Dirk Weber, *Naar de rand van de wereld*, Querido, 2018

Marit Tornqvist, *Het gelukkige eiland*, Querido Kinderboek, 2017

Goedele Ghijsen en Marlies van Dijck, *Sep gaat op reis*, Van Halewyck, 2017

Hoofdstuk 4 *Iedereen creatief*

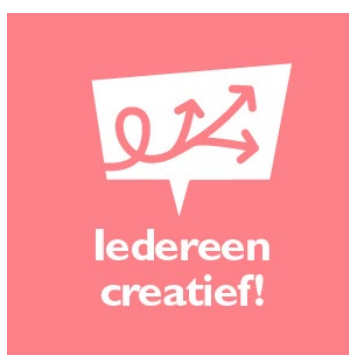
Wat als Newton de appel had opgegeten?

Wat als we een schilderij van Fernand Léger zouden kunnen omtoveren in een beeldhouwwerk?

Wat als een magische tunnel onze zintuigen in de war brengt?

Wat als Roodkapje de wolf kon overmeesteren?

Wat als...

Pedagogische boodschap :

We zijn allemaal creatief! We kunnen allen outside the box-denken en oplossingen vinden door gebruik te maken van onze intuïtie, logica of fantasie. Maar ook plezier, verveling en (wan)orde kunnen onze creativiteit stimuleren. De spelletjes in deze zaal moedigen de kinderen aan om vragen te stellen, hun omgeving te observeren, nieuwe ideeën voor te stellen, zich te durven vergissen en opnieuw te beginnen.

Hoekje voor de nieuwsgierigen :

Het woord 'intelligentie' komt van het Latijnse « inter-ligere » wat linken leggen betekent. Slim zijn betekent dus linken kunnen zien en draadjes met elkaar verbinden.

« Onze **verbeelding** geeft ons de ongelooflijke mogelijkheid om onze gedachten, kennis, dromen, verlangens en herinneringen te herschikken zoals een caleidoscoop dat doet. Zo creëren we beelden en vormen die soms onmogelijk zijn in de echte wereld. Het is in onze verbeelding dat ideeën ontstaan om problemen op te lossen met brio.»

Bron: Ingledew, J. (2016). How to have great ideas: A guide to creative thinking. Londen: Laurence King Publishing.

Creatief : « Eén van de belangrijkste kwaliteiten van grote artiesten, wetenschappers of uitvinders is om nieuwe verbindingen en linken te maken.»

« **Gouden regels.** Als creativiteit een sport zou zijn, dan zijn dit de vier regels die je moet volgen:

Vermenigvuldig je ideeën : je eerste ideeën zijn misschien banaal maar beetje bij beetje komen de originele ideeën!

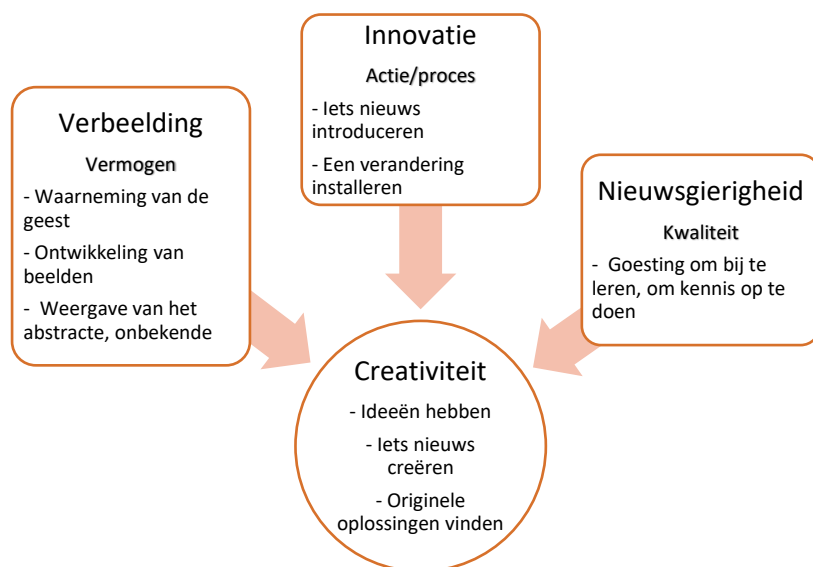
Ga verder op de ideeën van anderen : een banaal idee + een banaal idee worden misschien samen een origineel idee.

Verwelkom gekke ideeën: die helpen om outside the box te denken en kunnen heel inspirerend zijn

Bekritiseer de ideeën van een ander niet, dat kan een stop zetten op hun creativiteit! »

Bron : Philippe Brasseur & Thomas Baas, La grande fabrique à idées, Uitgeverij Casterman, Brussel, 2018

Vier concepten :

Bron : Janssen Christine, Hoe ik mijn leerlingen de kans geef om hun creatief potentieel te gebruiken door hun talenten in te zetten, School Chapelle-aux-champs, 3de kleuterklas, 2017.2018

Filosofiehoekje :

Wat is een idee ?

Is het belangrijk om ideeën te hebben ?

Kan je leren ideeën te vinden ?

Betekent denken ideeën hebben ?

Kunnen ideeën verschijnen in je dromen ?

Kunnen ideeën opkomen wanneer je aan iets anders denkt ?

Kan je anderen kopiëren om iets te maken ?

Als je de anderen kopiëert, is het dan nog een creatie?

Is het mogelijk om uit het niets iets te creëren?

Is ideeën hebben hetzelfde als verbeelding hebben?

Wat is verbeelding?

Kan je proberen om je verbeelding te ontwikkelen ?

Filosofiepaspoort gemaakt door Martine Nolis (filosofietrainer)

Citaten :

« Creativiteit ontstaat wanneer je intelligentie zich amuseert.» A. Einstein

« Verbeeldingskracht is belangrijker dan kennis, kennis is beperkt tot alles wat we nu weten en begrijpen, terwijl verbeelding de hele wereld omarmt en alles wat er ooit zal zijn om te begrijpen en te weten.» A. Einstein

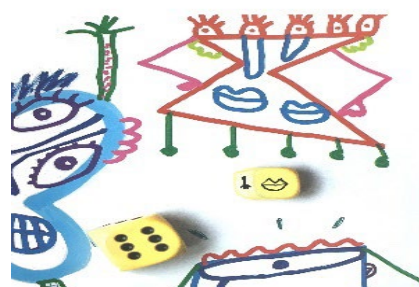
« Een kunstwerk is geen object maar een bevraging, een vraag en een antwoord.» A. Giacometti

Spelletjes voor in de klas :

1. Dobbelsteenmonster

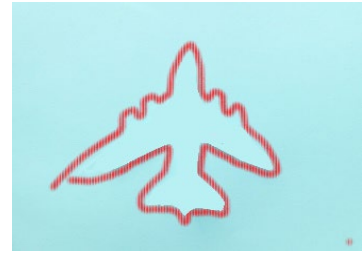
Voor dit tekenspelletje heb je één gewone dobbelsteen en één zelf gemaakte dobbelsteen nodig. Op elk kantje van deze nieuwe dobbelsteen plak je een deel van een gezicht (neus, mond, snor,...). De kinderen gooien met de dobbelstenen en tekenen zo hun monster met drie neuzen, zes snorren...

Bron : Hervé Tullet, *Peinturlures, Les ateliers d'Hervé Tullet, Edition Phaïdon, Paris, 2015*

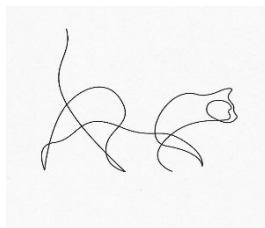

2. IJzerdraadpret

Kies een voorwerp, leg het op een blad en teken de omtrek met een touwtje.

Teken een gezicht, een mannetje, een olifant, een huis,... op een blad papier. Neem een stuk ijzerdraad en volg je getekende lijnen om met ijzerdraad de vorm na te maken.

3. Een afbeelding transformeren

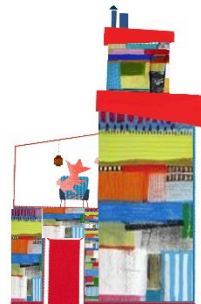
a) Inspiratie

« Jochen Gerner vertrekt vanuit oude avonturenstrips, zoals die van Kuifje, en bedekt een groot deel van de pagina's met dikke, zwarte inkt. Het is de bedoeling dat je de verstopte originele elementen niet meer ziet. Zo herschrijft hij verhalen door het geweld of het absurde te onderstrepen van wat er verteld wordt [...] »

Bron : *Christophe Gallois en Tom McCarthy, Jochen Gerner, Uitgeverij B42, Galerie anne barrault, Parijs ,2015.*

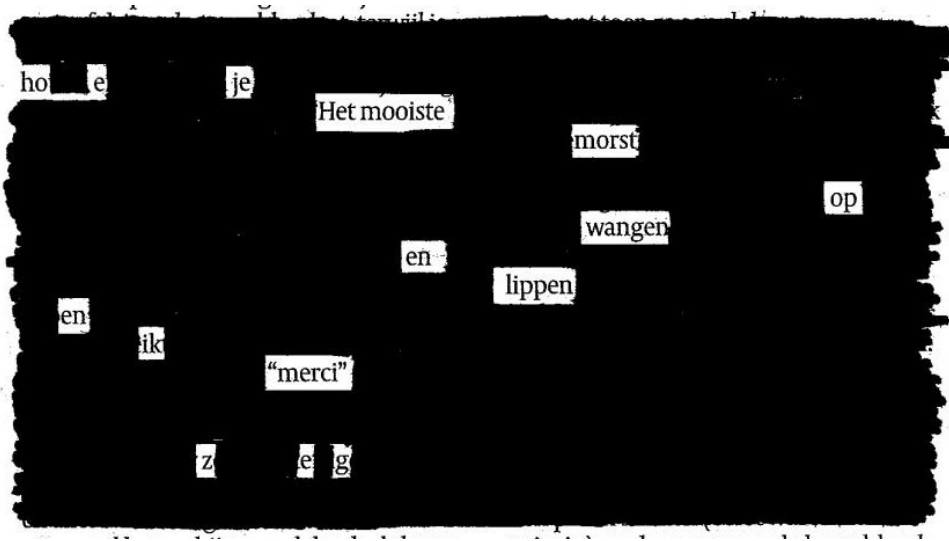

b) Verander nu zelf een afbeelding door dingen toe te voegen of te bedekken. Beeld je in dat je een schrijver, architect of wiskundige bent. Wat is voor jou dan de essentie?

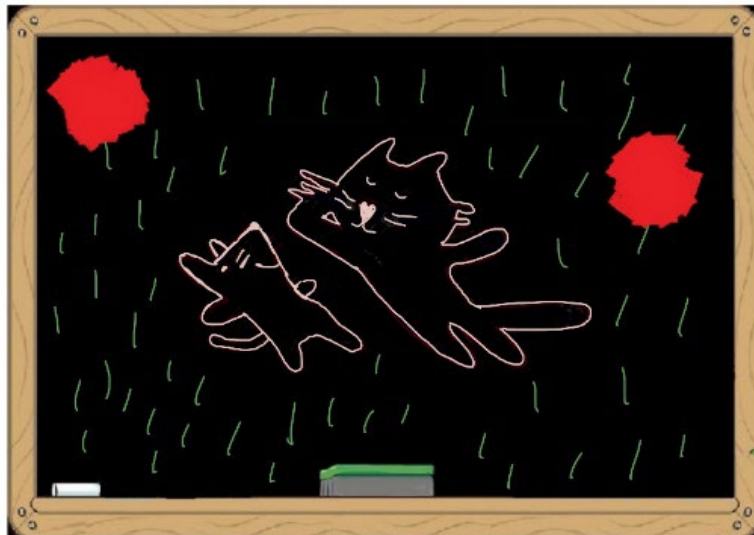
4. Tekstverandering

Voor de oudere kinderen: doe hetzelfde met een tekst. Een krantenartikel wordt op die manier poëzie, een geheime boodschap, een raadsel of iets anders.

5. Pictionary op het bord

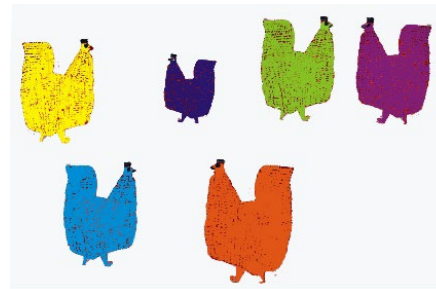
Wat is jou bijgebleven van je bezoek aan het Kindermuseum? Teken het op het schoolbord en laat de anderen raden wat het is.

6. Complementaire kleuren :

« Maak een kunstwerkje met contrasterende kleuren. Teken zes keer hetzelfde onderwerp, zoals een schoen of een bloem. Kleur ze daarna in met zes verschillende complementaire kleuren. Complementaire kleuren zijn kleuren die tegenover elkaar staan in de kleurencirkel.»

Bron : Teal Triggs et Daniel Frost, *L'école de l'art*, Editions Palette, Londres, 2015

7. Zoek de indringer

Zoek ieder apart de indringer in deze reeks. Leg vervolgens aan elkaar uit waarom dit figuurtje de vreemde eend in de bijt is. (Want het is een dier, heeft een bril, leeft onder water, is vierkant,...) Er is geen juist antwoord en zeker geen fout antwoord. Je moet alleen kunnen uitleggen waarom. Wees creatief!

Leestips :

Philippe Brasseur, *Actief Creatief !*, Uitgeverij Casterman, 2002

Philippe Brasseur, *Creatief met voorwerpen*, Uitgeverij Casterman, 2009

Ingledew, J., *How to have great ideas: A guide to creative thinking*, Laurence King Publishing, Londen, 2016

Betty Edwards, *Leer tekenen*, Bigot & Van Rossum, 1997

Eric Kessels, *Meesterlijke missers*, Lannoo, 2016

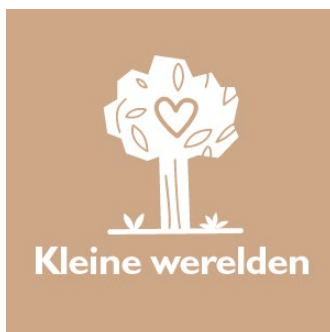
Anne-Margot Ramstein et Matthias Aregui, *Inside Outside*, Candlewick Studio, 2019

Ghislaine Roman en Tom Shamp, *Waarom?*, Uitgeverij Mo'Media, 2006

Peter Reynolds, *De Stip*, Lemniscaat, 2003

Eric Carle, *Het Blauwe Paard*, Gottmer, 2012

Chapitre 5 *Paradijsjes*

In dit feeëriek decor kan je je eigen geheime wereld creëren. Kruip weg in het reuzenest of in de betoverde bibliotheek en laat je gedachten los. In welk paradijsje voel jij je goed om te verwijlen, te fantaseren of tot rust te komen?

Pedagogische boodschap :

In dit hoofdstuk ontdekt het kind hoe waardevol het is een plaats of moment te kennen waar het, enkel voor zichzelf, fijn toeven is en waar niets moet. Het kind voelt zich zo aangemoedigd stil te staan bij de eigen belevingswereld en die actief en passief een plaats te geven. Actief door zelf een veilig hoekje te creëren of in te richten en passief door erbij stil te staan, te dromen er eenvoudig te 'zijn'. Het kind krijgt tijd en ruimte om een verband aan te voelen tussen de beleving van de eigen innerlijkheid en het harmonisch opgroeien met anderen. Het raakt vertrouwd met de eigen belevingswereld, noden en krachten in zichzelf en kan met versterkt zelfvertrouwen de, soms vreemde, ander zonder angst en met de nodige openheid tegemoet komen.

Hoekje voor de nieuwsgierigen :

Verveling

«Verveling structureert de psyche van het kind. Verveling biedt het kind de ruimte waarin het de omgeving en de dingen kan ervaren. Verveling bevordert de overgang van een lichaam van vlees en bloed naar een denkend lichaam. Verveling wordt geassocieerd met gebrek, gebrek creëert ervaring en ervaring zorgt voor zelfkennis. Tijd creëren voor verveling is tijd geven om na te denken voor het kind. Verveling creëren is een ouderlijke daad waarbij je weigert om het kind overmatig te stimuleren of overdreven te enthousiasmeren en maakt een onderscheid tussen zijn en hebben.

Momenten van verveling creëren, betekent dat kinderen kunnen kalmeren.

Verveling accepteren is het herkennen van creatieve vaardigheden bij kinderen en adolescenten.

Verveling is jezelf ontdekken : je mogelijkheden en je grenzen. Verveling definieert en creëert.

Verveling leidt tot innerlijke zekerheid die zorgt voor psychische autonomie, vrijheid om jezelf te zijn, geluk. »

Bron : Sophie Marinopoulos, Les trésors de l'ennui, Yapaka.be, Brussel, 2017

Wat betekent « bij volle bewustzijn » ?

« Dat is in contact staan met jezelf op elk moment, openstaan voor jezelf en je innerlijke wereld en tegelijkertijd bewust zijn van de buitenwereld. Zonder sterke emoties te negeren : verwelkom alles wat je voelt (stress, verdriet, druk...). Zonder je gevoelens of gedachten te negeren of te veroordelen. Zelfs succes of geluk moet je niet persoonlijk nemen. Alles wat telt, is in het moment zijn. »

Bron: Eline Snel, Stilzitten als een kikker, Kosmos Uitgevers, 2019

Relaxatie

Een relaxatie zorgt ervoor dat kinderen hun aandacht, hun kennis en hun welzijn kunnen verbeteren.

Spelletjes voor in de klas :

1. Relaxatie :

- a) Ademhaling : Zoek je buikademhaling. Bij het inademen, blaast je buik lichtjes op, bij het uitademen laat je buik weer los. Probeer vanuit je buik te ademen en niet vanuit je borst.
- b) Visualisatie : Kan zittend of liggend. Word jezelf bewust van je lichaam en je ademhaling voor je de visualisatie begint. Laat in je hoofd een beeld verschijnen van een plaats die jij fijn vindt. Een geheime wereld, een paradijsje dat helemaal van jou is. Waar je je op je gemak voelt. Probeer daar naar toe te reizen. Wanneer je je ogen weer opent, weet je dat je altijd naar die plaats terug kan.

2. Zelfmassages

Laat de kinderen hun voorhoofd, hun wangen, hun nek, hun hoofd, hun handen en voeten masseren door kleine cirkeltjes te maken.

<https://www.kindermuseum.be/radio-relax/>

Zelfmassage van het gezicht door Archipel Insolite

3. Paradijsjes kijkdoos

Maak een kijkdoos en richt die in als jouw ideale ruimte. Helemaal leeg, met witte of kleurrijke muren of ingericht met kleine meubeltjes zoals een bed, een tapijt, een tafel...

4. Beschrijf een plaats

Ga in groepjes van drie of vier staan en beschrijf mekaar om beurten een plaats waar je ooit op vakantie of uitstap was. Daarbij sluit iedereen zijn ogen. Gebruik je zintuigen om de plaats te beschrijven. Was het er warm of koud? Welke geuren kon je er waarnemen? Welke geluiden hoorde je? Wat zag je? En met welke smaak zou je de plaats beschrijven?

Fruitig Bebost Diep Helder Glinsterend Rustig Kleurrijk Heerlijk
Rijk Licht Zacht Bloemrijk Fris Traag Warm Fascinerend Rustgevend
Zuur Zoet Heet Stil Hoog Kruidig ...

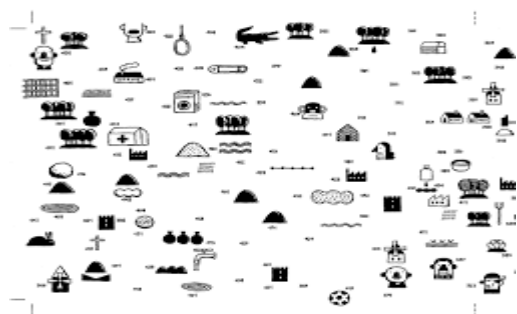
5. Afbeelding

De kinderen nemen een afbeelding die ze mooi vinden en kijken er aandachtig naar. Na enkele minuten draaien ze de tekening om en stel je hen een vraag hierover. Daarna moeten de kinderen de afbeelding natekenen uit hun geheugen.

6. Muziek

Laat de kinderen hun ogen sluiten en zet muziek op. Iedereen luistert naar de muziek en probeert hierbij beelden te zien. Daarna tekenen de kinderen de beelden die ze in hun hoofd zagen.

7. Reizen

Beweeg met z'n allen doorheen de klas en probeer nieuwe dingen te ontdekken die je nog niet eerder zag. Ga daarna weer zitten en beschrijf aan elkaar wat je hebt ontdekt.

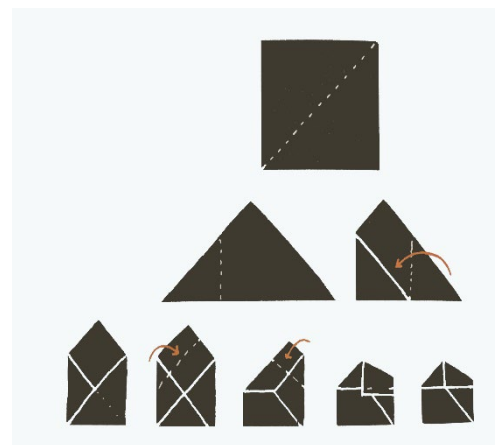
Op de weg naar school proberen de kinderen ook iets te ontdekken dat ze nog nooit eerder zagen. Ze vertellen hierover in de klas.

« Sta eventjes stil tijdens een wandeling in de natuur of in de tuin. Sluit je ogen en probeer de verschillende geuren te ruiken die door de lucht zweven. Welke geuren neem je waar ? »

« Maak enveloppen met zaadjes in. Verzamel zaadjes van verschillende planten. Laat deze drogen en stop ze in mooie enveloppen. Die kan je met origami zelf maken en versieren. Houd de enveloppen bij of deel ze uit aan anderen. »

Bernardo P. Carvalho. Nature, L'appel du dehors, Editions Milan, Toulouse, 2015

Leestips :

Mark Janssen, *Eiland*, Lemniscaat, 2018

Mark Singleton, *Yoga met kinderen*, Veltman Uitgevers, 2016

Eline Snel, *Stilzitten als een kikker*, Kosmos Uitgevers, 2019

Martin Waddell en Barbara Firth, *Welterusten... Kleine beer*, Lemniscaat, 2017

Onze 17de tentoonstelling « Vleugels om te groeien » is
gecreërd door het team van het Kindermuseum met de steun
van:

